

Vito Dolničar

Visoko pod Kureščkom, Cerkev sv Nikolaja Konservatorsko-restavratorski posegi na lesenem poslikanem stropu



V cerkvi svetega Nikolaja iz 16. stoletja je ohranjen dragocen primerek poslikanih gotških stropov. Nazadnje je bil restavriran šele leta 1980. Slabi pogoji v cerkvi in neprimerno vzdrževanje so povzročili propadanje občutljivega lesenega nosilca in same poslikave.

Konservatorsko-restavratorski posegi so bili sprva predvideni le na delu stropa, kjer so bile vidne poškodbe. A se je zaradi nujne popolne sanacije strehe demontiral celoten strop, ob čemer se je izkazalo, da ga je treba sanirati v celoti.

Strop je bil najbolj poškodovan ob stiku ladje z zvonikom, kjer je bila streha najbolj poškodovana. Zaradi zamakanja so bile deske stropa v zadnji vrsti močno poškodovane. Povečal se je razrast gliv, ki v lesu povzročijo rjavo trohnobo. Tovrstna poškodba pomeni razgradnjo lesne zgradbe in s tem izgubo vseh lastnosti, zaradi katerih je les nosilec stropa in istočasno poslikave.

Strop je bil pritrjen na stare stropnike. Nekatere od njih je bilo treba zaradi izjemno slabega stanja zamenjati in strop demontirati.

V zadnjem restavriranju so zaradi lažje montaže po tri deske prilepili na panelne plošče, ki so bile tako kot poslikane deske okužene z lesnimi insekti. Na mestih, kjer je streha zamakala, so bile tudi razslojene in plesnive. Pokazali so se prvi znaki trohnoobe. Panelne plošče tako veljajo za neustrezen podporni nosilec poslikanih desk.

V ateljeju smo vzpostavili pogoje, da se je vlažni les postopoma osušil. Sledila je sterilizacija z Anoxi postopkom, s katerim smo uničili še aktivne insekte. Iz plinotesne folije smo izdelali komore po meri predmetov in v njih ustvarili dušikovo atmosfero. V ozračju brez kisika insekti odmrejo.

S poslikanih deskah so bili odvzeti vzorci plasti poslikave za laboratorijske analize in materialno dokumentacijo.

Hrbtne strani poslikanih desk smo preventivno prepojili z biocidnimi sredstvi, da bi preprečili ponovno okužbo z lesnimi insekti. Razkrojeni les smo utrjevali z raztopinami umetne smole.

Pri retuši smo najprej barvno dopolnjevali podlago polikromacije, sledil je črni patronirani vzorec. Za zaključek smo vse površine zaščitili s kvalitetnim polsijajnim lakom na akrilni osnovi.

Montaža stropa je potekala junija 2011. Elemente stropa smo pritrčili na obstoječo leseno konstrukcijo, na kateri so tesarji oz. krovci slabe tramove zamenjali z novimi. Po naših priporočilih so na konstrukcijo položili deske, ki tvorijo pohodno površino, potrebno pri vzdrževalnih delih; služijo pa tudi kot zaščita pred umazanijo (iztrebki ptičev, netopirjev, polhov, kun itd.).

Spomeniškovarstveni strokovnjaki velikokrat zaman opozarjamo lastnike in oskrbnike na osnovne preventivne ukrepe na objektih kulturne dediščine. Mnogokrat bi s tem zmanjšali pogostost restavratorskih posegov.



Slika 1: Streha cerkve sv. Nikolaja v Visokem pod Kureščkom je bila v alarmantnem stanju.

Slika 2: Stanje poslikanih desk stropa pred restavratorskim posegom.

Slike 3, 4, 5: Odstranjevanje propadle mase s poslikanega stropa.

Slika 6: Izravnava desk in retuša poslikave na stropu.

Slika 7: Del poslikanega stropa po montaži.